

Liite 5

Hankealueen arkeologisen inventoinnin raportti

Haitinkankaan tuuli- ja aurinkovoimahanke, Karvia ja Parkano

Elements Suomi Oy

20.10.2023

Karvian Haitinkankaan tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi 2023

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä	3
Perustiedot	4
Kartat	5
1. Johdanto	9
2. Arkeologinen inventointi	10
2.1. Tuulivoimapuiston suunnittelualue	10
2.2. Kenttätyöt	11
3. Yhteenveto	12
Lähteet	13
Yleiskartta (kohde, inventoidut alueet)	14
Kohdekuvaukset	15
1. Mustasaari (uusi kohde)	15

Tähän raporttiin suositetaan viittaamaan seuraavasti:

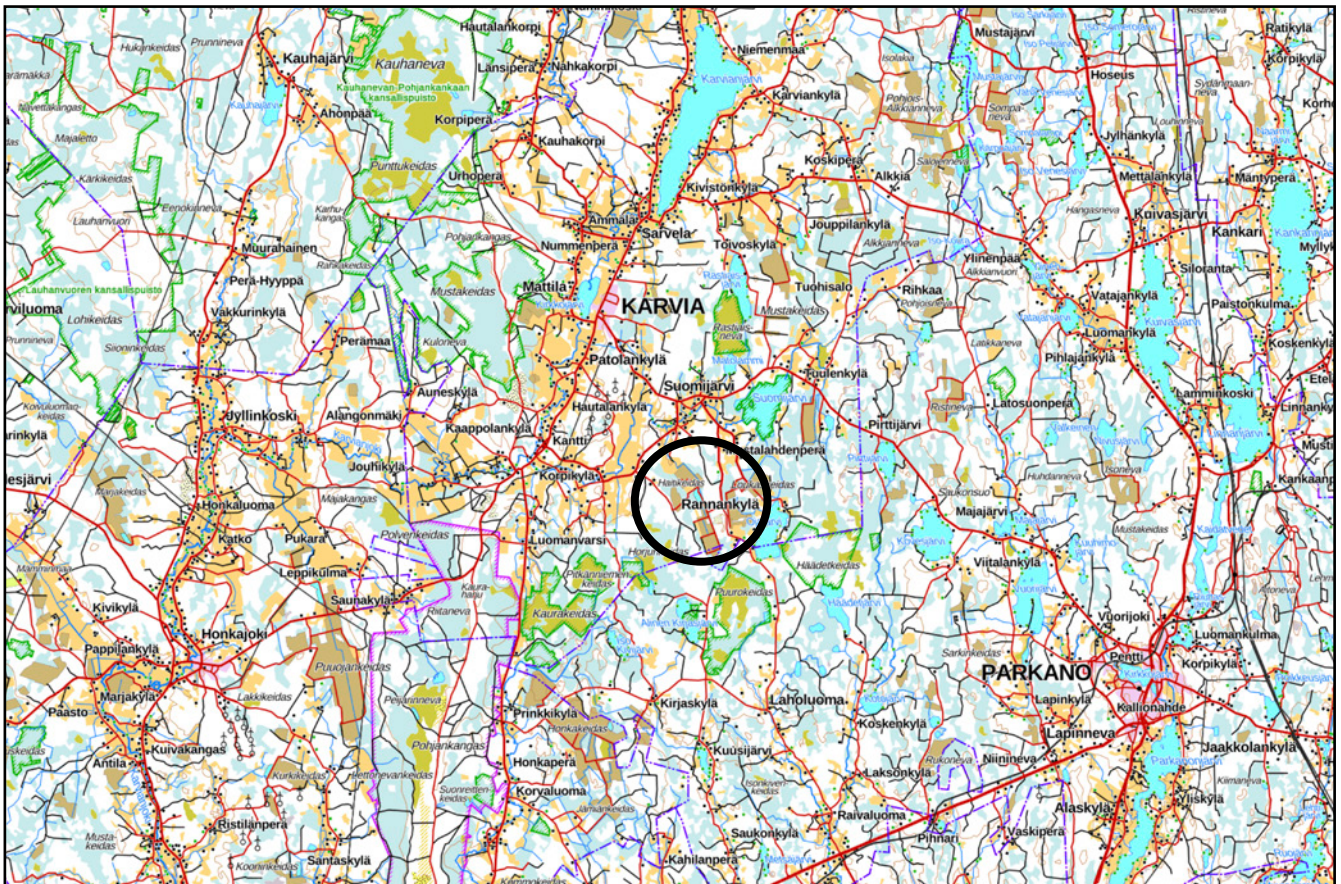
Vasko, T. 2023: Karvian Haitinkankaan tuulivoimapuiston arkeologinen inventointi 2023.

Ahlman Group Oy.

TIIVISTELMÄ

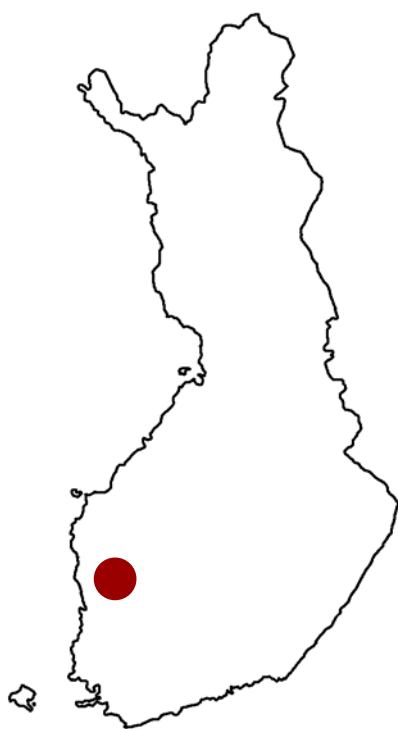
Ahlman Group Oy suoritti 19.–20.9.2023 arkeologisen yleisinventoinnin Haitinkankaan tuulivoimapuiston suunnittelualueella Karviassa ja osin Parkanossa, jotta alueella mahdollisesti olevat esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännökset voitaisiin huomioida hankkeen suunnittelussa. Elements Suomi Oy suunnittelee kyseisen puiston rakentamista Karviaan. Alue on kooltaan noin 1 444 ha josta on Parkanon puolella noin 67 ha. Se on pääosin asumatonta, metsätalous- ja turvetuotannossa olevaa seutua. Se tarkastettiin maastotyön aikana tiedossa olleen rajauksen mukaisesti. Työn suoritti arkeologi, FM Tiina Vasko. Alueelta ei aiemmin tunnettu muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa löytyi yksi muu kulttuuriperintökohde.

*Inventointialueen likimääräinen sijainti ympyröity.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.*

PERUSTIEDOT

Alue:	Karvian kunta, Parkanon kaupunki
Kohde:	Haitinkankaan tuulivoimapuisto
Tutkimus:	Yleisinventointi
Organisaatio:	Ahlman Group Oy
Tilaaaja:	Elements Suomi Oy
Inventoija:	FM (arkeologi) Tiina Vasko
Kenttätyöaika:	19.–20.9.2023
Aiemmat tutkimukset:	Bilund, Antti 1999. Karvian inventointi. Satakunnan Museo. Laurila, Ville 2012. Parkano, Ylöjärvi ja Ruovesi kulttuuriperintöinventointi 2012. Vasko, Tiina 2023. Karvian Rannankylän aurinkovoimapuiston arkeologinen inventointi. Ahlman Group Oy.

Peruskartta:

2211 03, 2211 06

Tutkimustulokset:

Inventoinnissa löytyi yksi muu kulttuuriperintökohde.

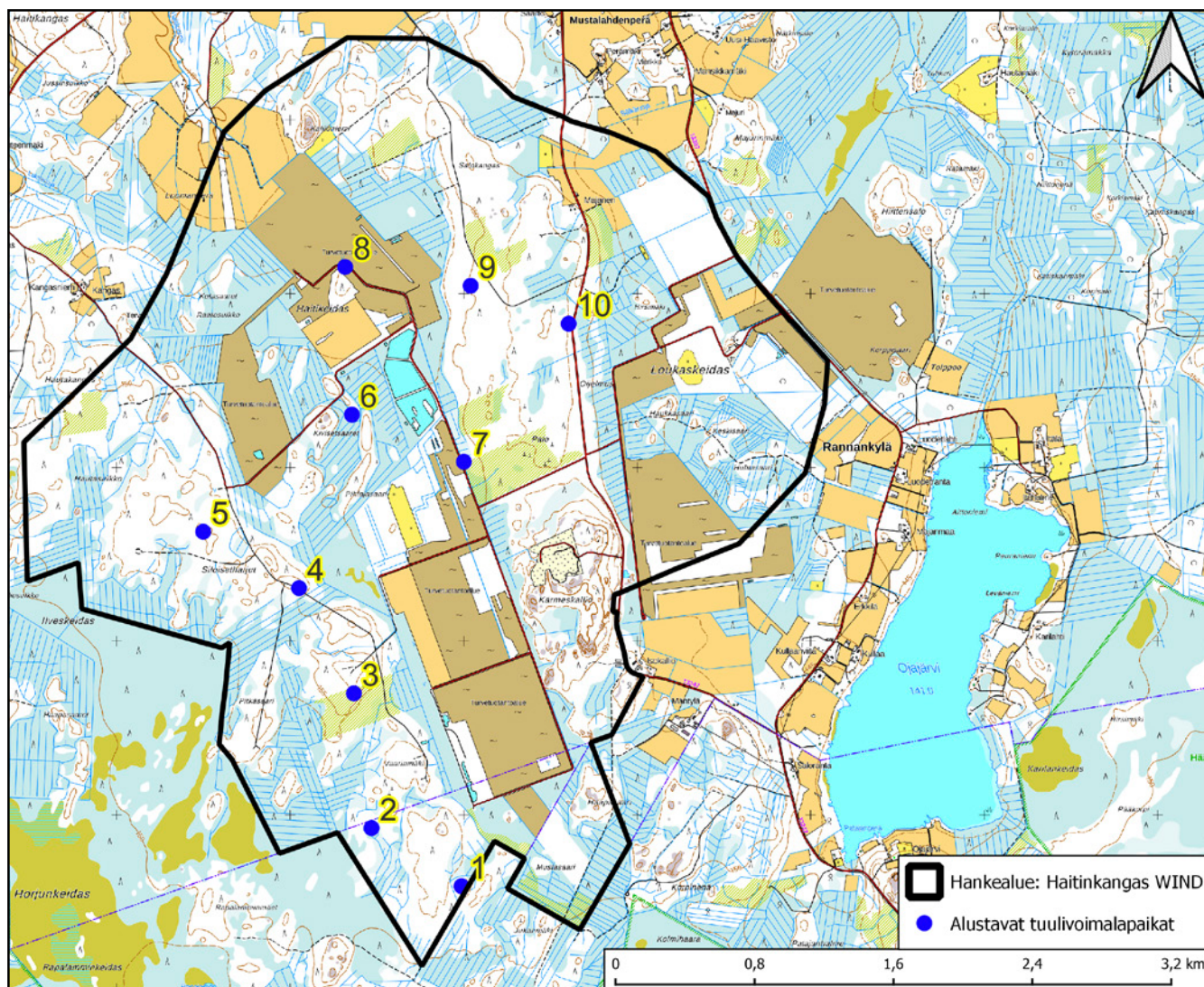
Alkuperäisen tutkimusraportin ja dokumenttiaineiston arkistointipaikka:

Ahlman Group Oy, os. Paasikuja 1 A, 28400 Ulvila

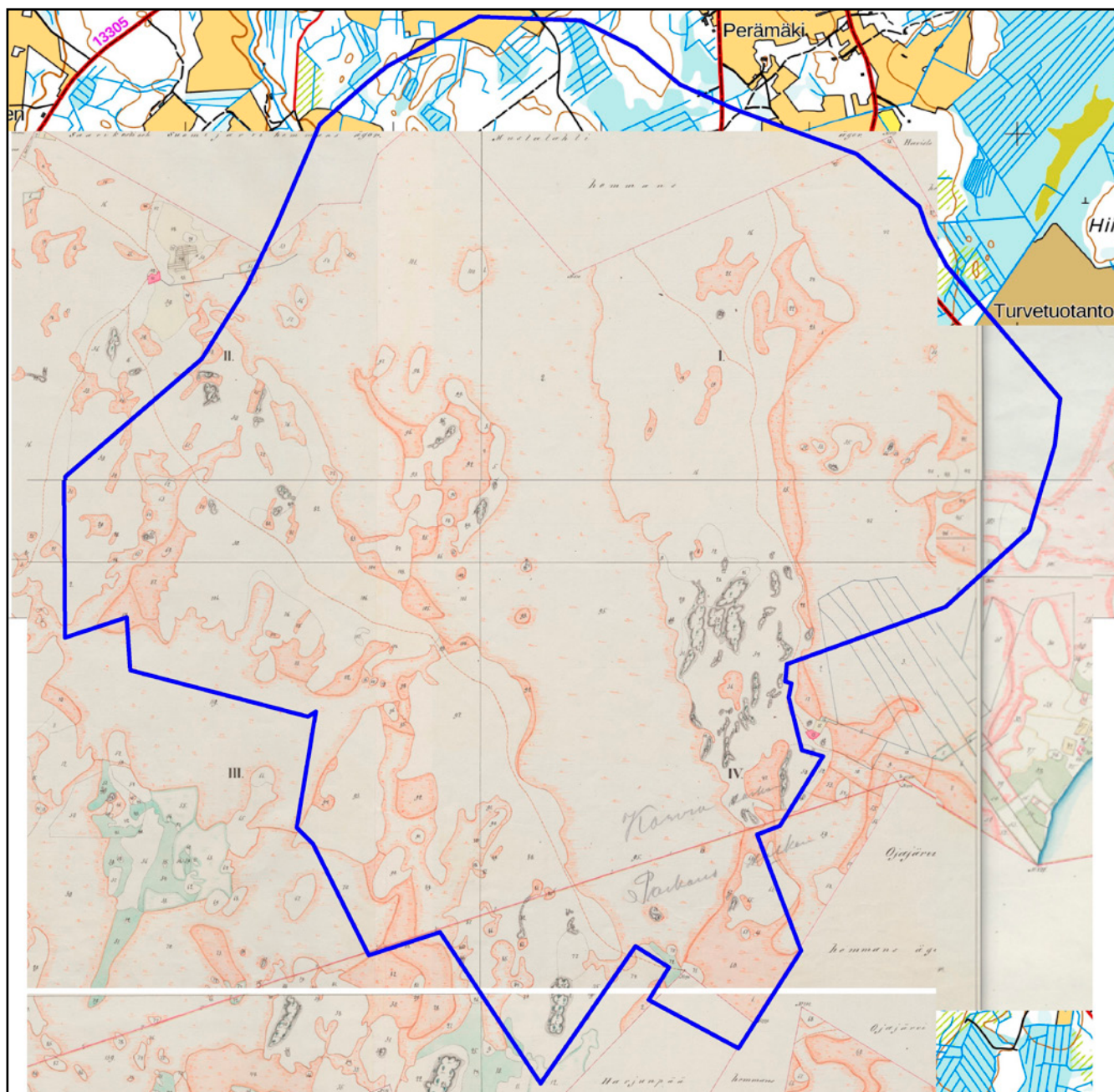
Kopiot:

Tutkimuksen tilaaja, Satakunnan museo,
Pirkanmaan maakuntamuseo

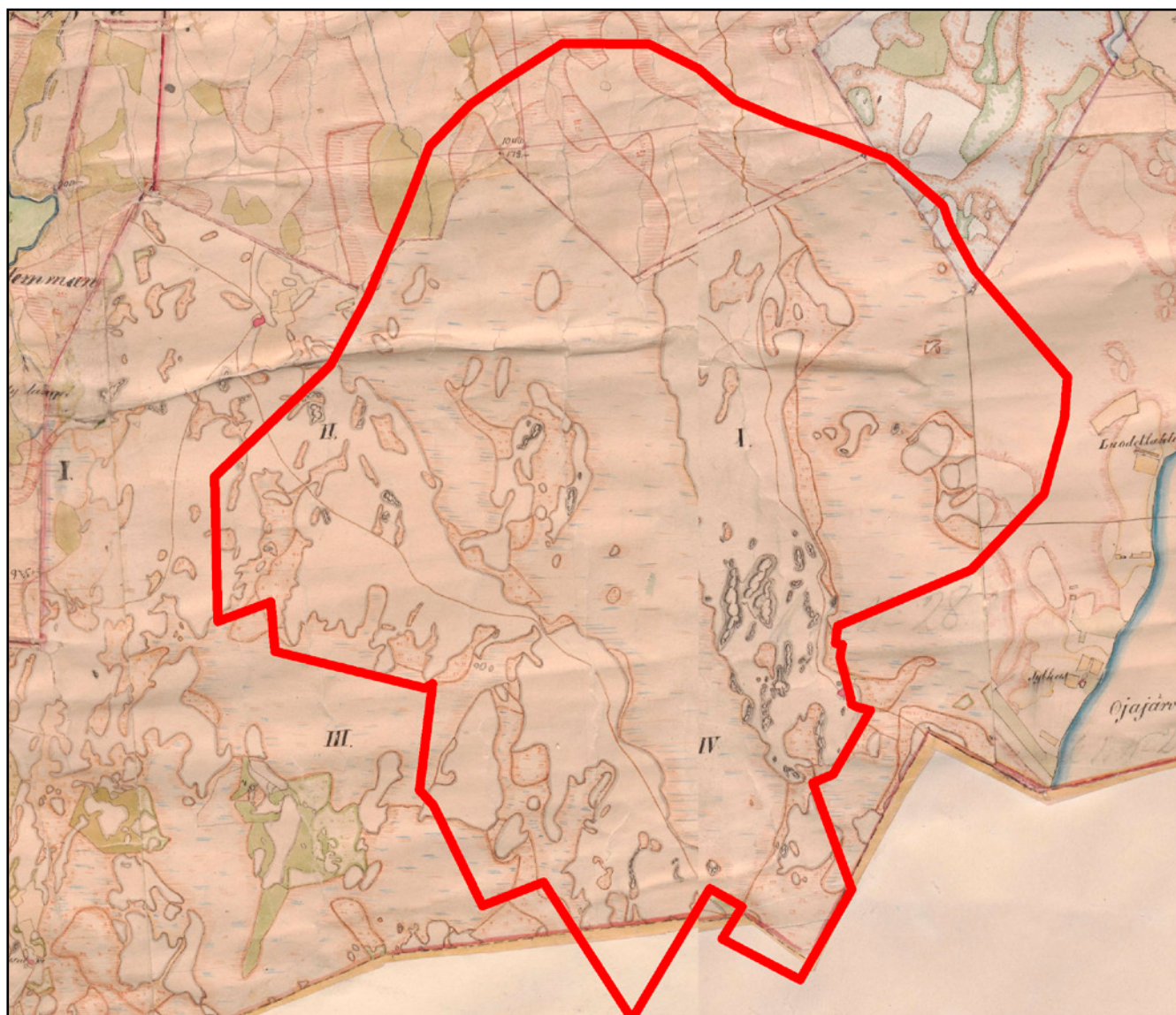
KARTAT

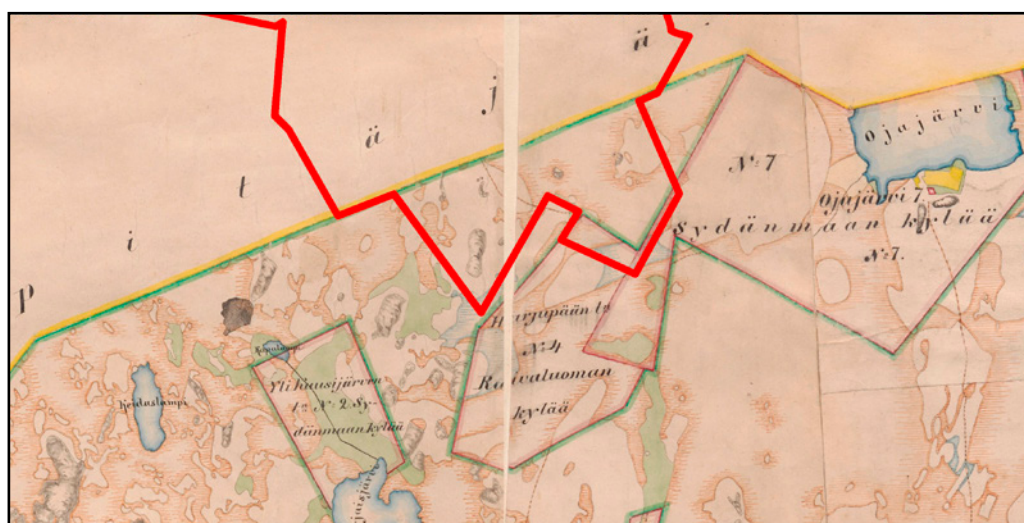
Karvia ja Parkano Häikinkangas. Tuulivoimapuiston suunnittelualue ja voimalapaikat.
Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

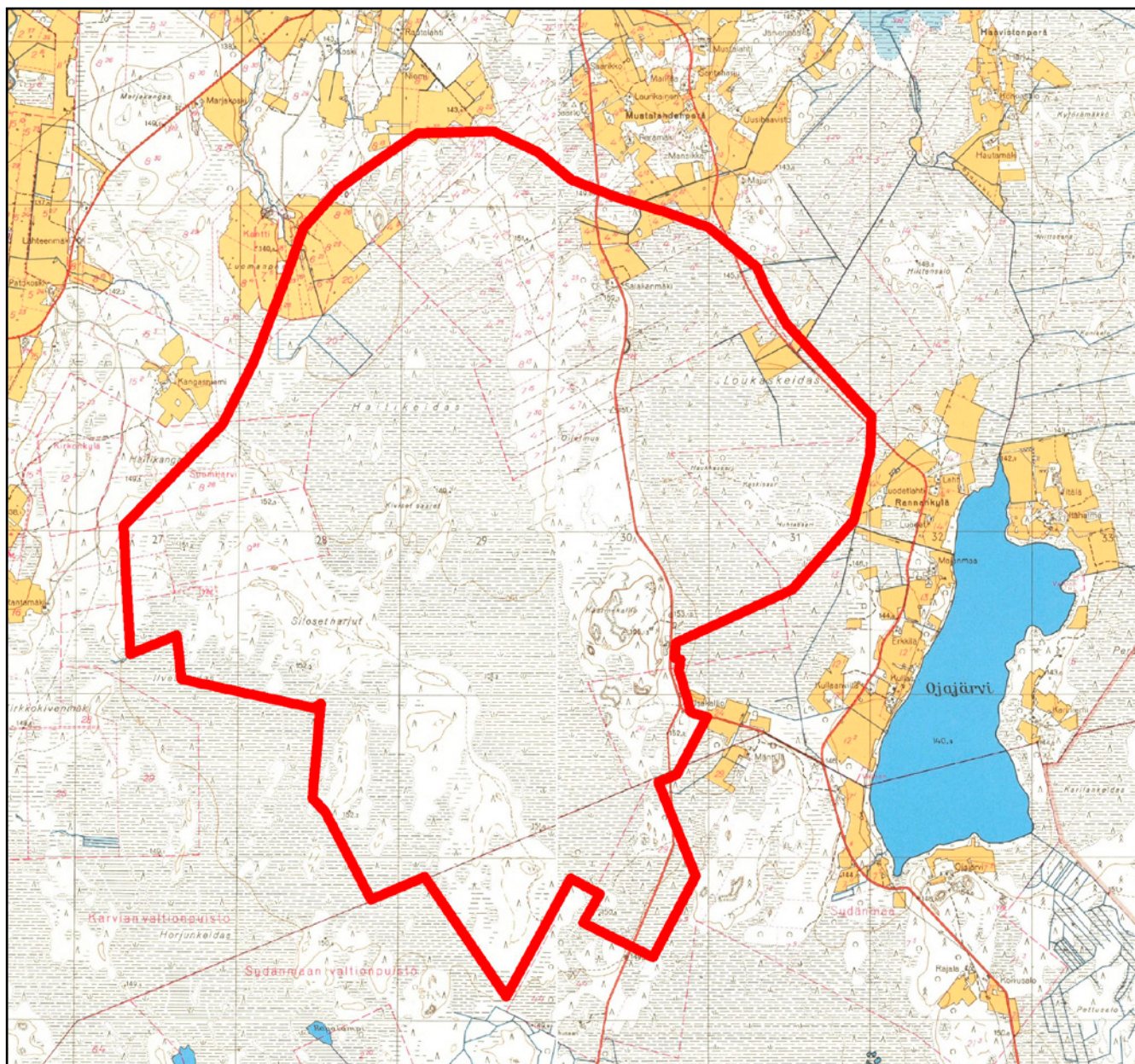
Suunnittelualue valtionmaakartassa, v. 1852 (XXVI, XXVIII). Kartta: Kansallisarkisto.

Suunnittelualue pitäjänkartassa, v. 1895 (2211 03, 2211 06). Kartta: Kansallisarkisto.

Suunnittelualueen Parkanon puoleinen osa pitäjänkartassa, v. 1900. (2211 06, 2211 03+02). Kartta: Kansallisarkisto.

Suunnittelualue v. 1959 peruskartassa (2211 03, 2211 06). Kartta: Maanmittauslaitos.

1. JOHDANTO

Elements Suomi Oy suunnittelee tuulivoimapuiston rakentamista Karvian Haitinkankaalle. Noin 1 444 ha laajuinen alue on pääosin metsätalous- ja turvetuotannossa olevaa, asumatonta seutua. Alue ulottuu eteläkärjestään noin 67 ha verran myös Parkanon puolelle. Alueen itäosa menee osittain limittäin Rannankylän aurinkovoimapuiston suunnittelualueen kanssa (erillinen raportti Vasko 2023). Satakunnan Museo (9.8.2023 PRIDno-2023-2612) ja Pirkanmaan maakuntamuseo (24.08.2023 DIAR: 483/2023) edellyttivät lausunnoissaan, että hankealueella tulee tehdä arkeologinen inventointi. Ahlman Group Oy suoritti 19.–20.9.2023 arkeologisen yleisinventoinnin Haitinkankaan tuulivoimapuiston suunnittelualueella, jotta alueella mahdollisesti olevat esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännökset voitaisiin huomioida hankkeen suunnittelussa. Tarkastus tehtiin maastotyön aikana tiedossa olleiden rakennuspaikkojen ja aluerajauksen mukaisesti. Suunnitelmassa alueelle esitettiin sijoitettavaksi 10 tuulivoimalapaikkaa. Alueelta ei aiemmin tunnettu muinaisjäännöksiä. Työn suoritti arkeologi, FM Tiina Vasko.

Kuva 1. Haitikeitaan turvetuotantoaluetta. Etelästä.

2. ARKEOLOGINEN INVENTOINTI

2.1. TUULIVOIMAPUISTON SUUNNITTELUALUE

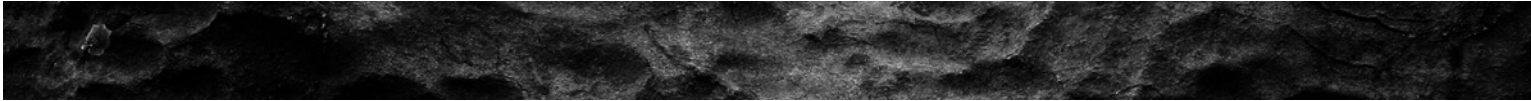
Haitinkankaan tuulivoimapuiston suunnittelualue sijaitsee Ojäjärven länsipuolella, sijoittuen n. 145–155 m mpy korkeuksille. Se on suurelta osin ojitettua ja kuivattua suota sekä talousmetsää. Aluetta hallitsee Haitikeitaan laaja turvetuotantoalue itäpuolellaan pohjois-eteläsuuntainen kangas, jonka eteläpäässä Kärmeskalliolla on Destian kiviaineksen ottoalue. Vanhojen karttojen (kruunun/valtionmaakartat v. 1804–1805, 1852, pitäjänkartat v. 1895–1900, peruskartat v. 1959) perusteella suunnittelualue on historiallisella ajalla ollut asumaton takamaa jollainen se on vieläkin. Valtaosa alueesta on alun perin ollut kruunun-/valtionmaata. Aivan suunnittelualueen eteläosassa kulkee Karvian ja Parkanon välinen pitäjänraja.

Suunnittelualue on Suomijärveä joka koostuu Suomijärven, Rannankylän ja Tuulenkylän kylistä. Suomijärven kylä pohjoisessa on perustettu vuoden 1705 tietämissä ja idässä Ojäjärven rannalla oleva Rannankylä jossain vaiheessa ennen 1800-luvun puoliväliä. Suunnittelualueelle ei sijoitu järviä tai jokia. Lännempänä on joitakin vanhan suon keskellä olevia korkeampia kohtia joiden läpi kulkee Vaarinmäen metsätie. Vuoden 1959 peruskartassa näkee kulkutien menneen etelässä aina ns. Kelkkalantiehen asti, joka yhtyy pohjoisen suuntaan menevään Raivalantiehen. Kelkkalantie on nykyään enää ajoura; läpikulku henkilöautolla on käytännössä poikki. Haitikeitaan itäpuolella kulkee kohti pohjoisessa olevaa Suomijärven kylää edellä mainittu Raivalantie, joka on merkittynä vuoden 1895 pitäjänkarttaan. Suunnittelualueen Parkanon puolelle ulottuva noin 67 ha eteläkärki on vuoden 1959 peruskartassa Sydänmaan valtionpuistoa.

Karviassa on suoritettu kunnan perusinventointi vuonna 1999 (Bilund 1999). Tämän jälkeen suppeampia arkeologisia selvityksiä on kunnassa tehty erilaisten maankäyttöhankkeiden yh-

Kuva 2. Maisemaa hakkuuaukealle Vaarinmäen metsätien varrella. Tuulivoimalapaikan nro 3 ympäristöä. Kaakosta.

teydessä. Haitinkankaan ympäristöön nämä eivät ole ulottuneet. Lähempänä Parkanon aluetta inventoitiin valtio-omisteisia maita kulttuuriperintöinventoinnissa vuonna 2012 (Laurila 2012).

Hankealueelta ei tunneta entuudestaan muinaisjäännöskohteita. Lähimmät sellaiset ovat vajaan kahden kilometrin päässä alueen pohjoispuolella sijaitseva Kivisulkonoja (muinaisjäännöstunnus 1000047030) ja runsaan kolmen kilometrin päässä länsipuolella sijaitseva Syväoja (1000047028). Molemmat kohteet ovat asutuksen lähellä sijaitsevia tervahautoja.

2.2. KENTTÄTYÖT

Museoviranomaisten hanketta koskevissa lausunnoissa oli arkeologisen inventoinnin maastotöiden yhteydessä määritelty tarkastettavaksi esitöissä tausta-aineistosta ilmenneet mahdolliset kohteet sekä rakennettavat alueet. Maastossa tuulivoimapuiston suunnittelualueella tarkastettiin tiedossa olleet voimalanpaikat, joitakin kylän- tai pitäjänrajan taitepisteitä sekä Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta havaittuja ilmiöitä. Valtaosa inventointialueesta oli joko turvetuotantoaluetta, ojitettua suota tai eri-ikäistä talousmetsää. Paikkatiedot maastotöiden aikana mitattiin GPS-käsilaitteella, jonka mittatarkkuus on noin 3–6 metriä.

Maastossa tarkastettiin voimalapaikat. Tielinjoja tai muuta infraa ei inventoinnin suoritusajana ollut tiedossa. Tarkastetut paikat sijaitsivat seuraavasti: voimalapaikat numerot 1–3 ja 5 sijaitsivat Haitikeitaan länsipuolella Vaarinmäen metsätien varrella, numerot 6–8 sijaitsivat Haitikeitaan turvetuotantoalueella ja numerot 9–10 sijaitsivat Haitikeitaan itäpuolella, edellinen Salokankaan metsätien ja jälkimmäinen Raivalantien varressa. Tarkastetuilla voimalapaikoilla ei tehty havaintoja kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Inventoinnissa tarkastettiin myös muutamia kylän- ja kunnan rajojen taitekohdissa mahdollisesti sijaitsevia rajamerkkejä. Massiiviset ojitukset ovat mahdollisesti jonkin verran hävittäneet vanhoja, pieniä rajamerkkejä turvetuotantoalueiden liepeiltä. Tuulivoimapuiston hankealueelta havaittiin yksi muu kulttuuriperintökohde (rajamerkki). Mustasaari-nimisestä metsäsaarekkeesta Haitikeitaan eteläpuolelta löytyi rajakivi, joka ei enää ole käytössä. Tarkempi kuvaus on kohdekuvauksessa jäljempänä. Muutamien erilaisten kuopanteiden tarkastuksissa ei löytynyt yhtäkään muinaisjäännöstä; useimmiten löytyi vanha hiekanottokuoppa. Suunnittelualueelta ei paikannettu yhtään tervahautaa, vaikka muutamia oli havaittavissa alueen ulkopuolella lähempänä asutusta. Aluetta käsittelevässä paikallishistoriassa mainittiin, ettei tervanpolton merkitys tulonhankkimismuotona olisi ollut Suomijärven-Tuulen-Rannankylän alueella suurta.

Kuva 3. Tuulivoimalan nro 8 paikka Haitikeitaan turvetuotantoalueen pohjoisosassa. Etelästä.

3. YHTEENVETO

Voimalapaikat tarkastettiin maastotyön aikana tiedossa olleiden rakennuspaikkojen mukaisesti. Suunnitelmassa alueelle esitettiin sijoitettavaksi 10 tuulivoimalapaikkaa. Alueelta ei aiemmin tunnettu muinaisjäännöksiä. Muutamien erilaisten kuopanteiden tarkastuksissa ei löytynyt yhtäkään muinaisjäännöstä. Nyt suoritetussa inventoinnissa löytyi yksi muu kulttuuriperintökohde (rajamerkki).

Turussa 20.10.2023

Tiina Vasko, FM

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

Keskitalo, Tapio 2009. Talimatkasta vuoden kyläksi. Vaasa.

Saari, Eino 1977. Entinen Karvia. Vammala.

Vappula, Jorma 1999. Ikaalisten entisen emäpitäjän historia II. 1641-1721. Vammala.

ARKISTOLÄHTEET

Bilund, Antti 1999. Karvian inventointi. Satakunnan Museo.

Laurila, Ville 2012. Parkano, Ylöjärvi ja Ruovesi kulttuuriperintöinventointi 2012.

Vasko, Tiina 2023. Karvian Rannankylän aurinkovoimapuiston arkeologinen inventointi 2023. Ahlman Group Oy.

INTERNET

Arkistolaitoksen ylläpitämä Digitaaliarkisto (<http://astia.narc.fi/uusiastia/>)

Museoviraston ylläpitämä Kulttuuriympäristö -rekisteriportaali (<http://www.kyppi.fi>)

KARTAT

Kansallisarkisto

Valtionmaat; Epätäydellinen kartta osasta Sydänmaan valtionmaata osoittaen myös talojen N:ot 3 ja 4 Kuivasjärven kylässä: jatkuu tietosisältökentässä (1805)

A79:20/261-290 Valtionmaat; Kartta (XXVI) ja selitys osasta valtionmaata osoittaen myös talojen N:o 1 Kuusjoen kylässä, sekä N:o 7 Tykön kylässä Jämijärven kuntaa tilukset (1852)

A79:20/291-314 Valtionmaat; Kartta (XXVIII) ja selitys osasta valtionmaata osoittaen myös talojen N:ot 7 ja 8 Sydänmaan kylässä, Jämijärven kunnassa tilukset (1852)

Pitäjäntasku

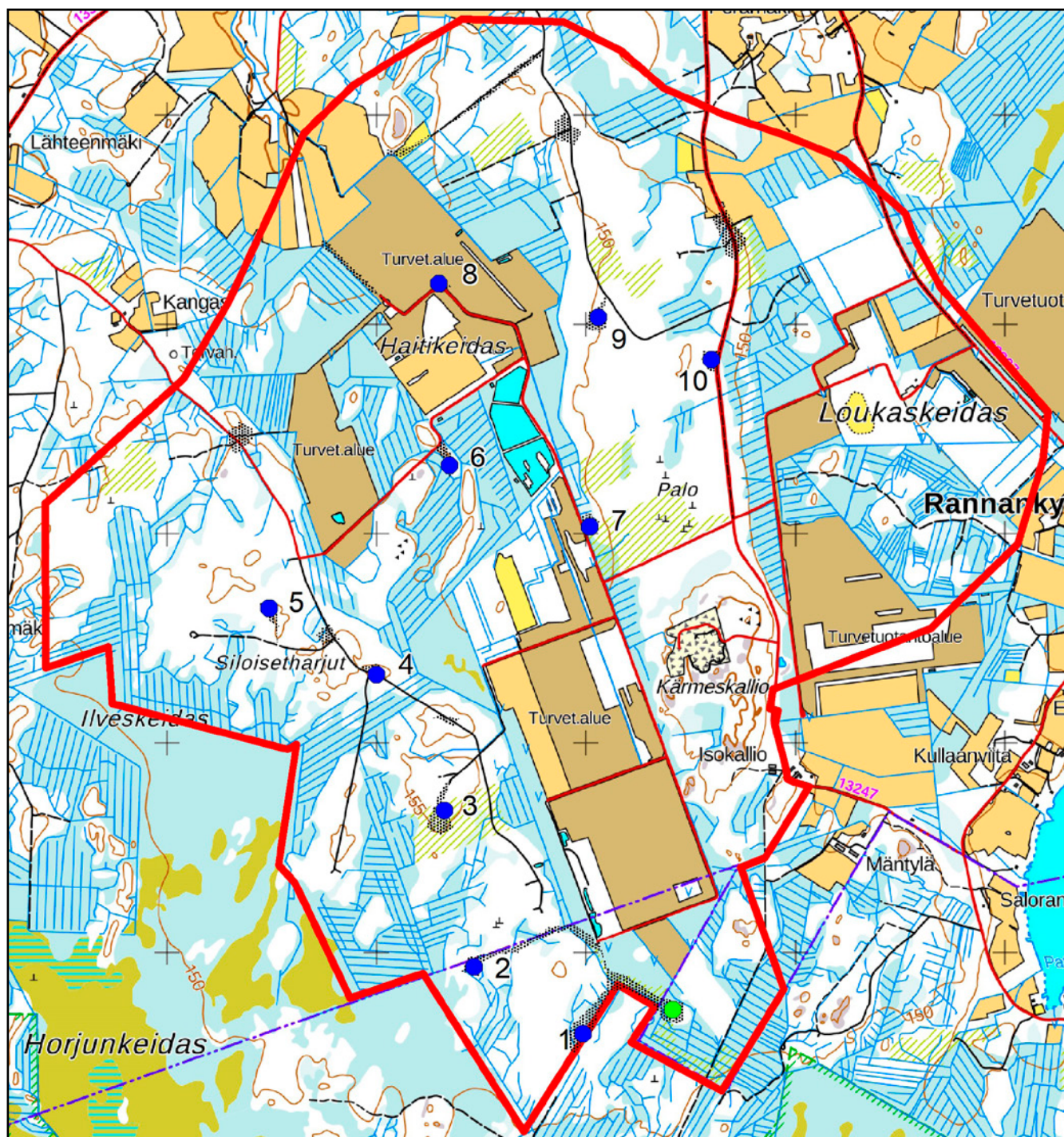
Karvia 2211 03 (v. 1895)

Karvia 2211 06 (v. 1895)

Parkano 2211 06 (v. 1900)

Parkano 2211 03+02 (v. 1900)

YLEISKARTTA

Voimalapaikat merkitty sinisellä ja kulttuuriperintökohde Mustasaari vihreällä pallolla. Inventoidut alueet on rasteroitu. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

KOHDEKUVAUKSET

1. Mustasaari

Kunta:	Karvia
Nimi:	Mustasaari
Lajiehdotus:	Muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstunnus:	Uusi kohde
Muinaisjäännöstyyppi:	Kivirakenteet, rajamerkit
Ajoitus:	Historiallinen
Koordinaatit:	P: 6886731 I: 273411 (ETRS-TM35FIN)
koordinaattiselite:	Käsi-GPS

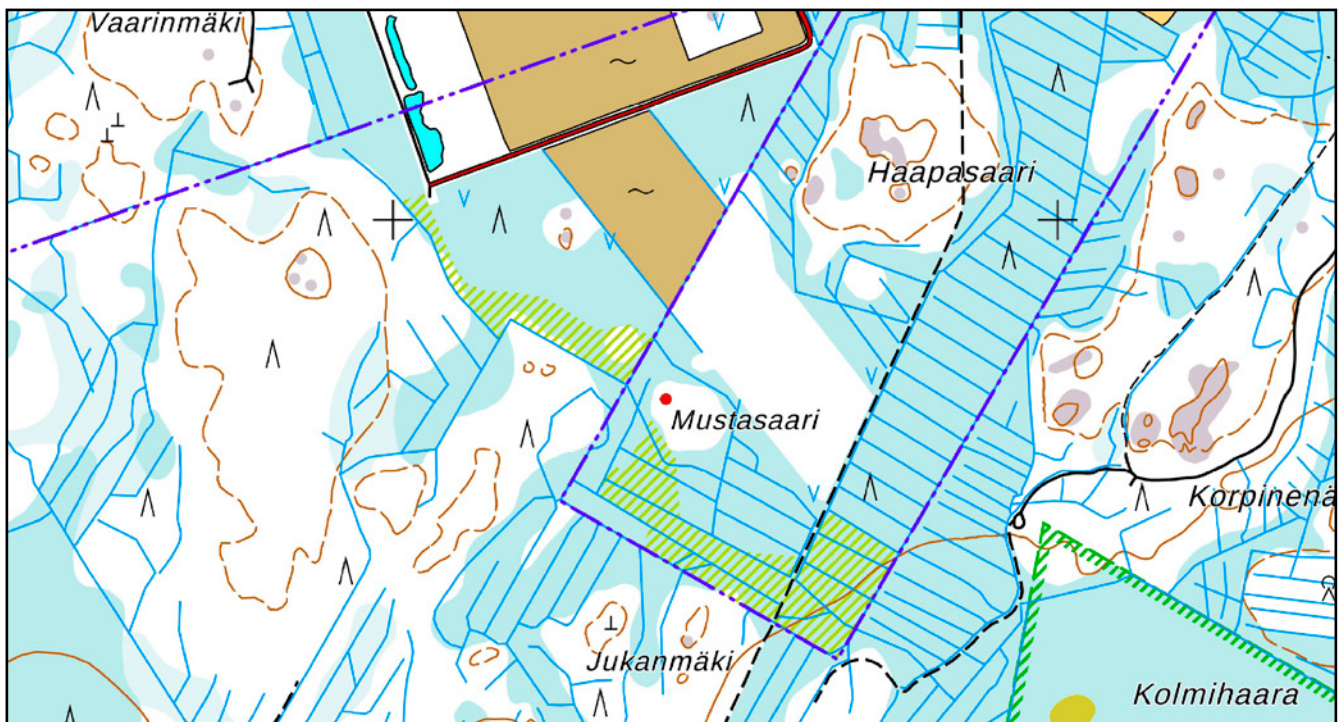
Inventointi 2023:

Rajamerkki sijaitsee suolla, pienellä Mustasaari-nimisellä mäntymetsää kasvavalla kumpareella. Sen mitat ovat noin 30 x 40 cm, korkeus noin 30 cm. Kivi on hieman ylöspäin kapeneva ja sen toisessa päässä on lohkeama. Kivi oli varsin hyvin näkyvillä. Sen ympärillä olleet muutamat kivet olivat paksun sammaleen peitossa. Vaikuttikin siltä että kyseinen vanha rajamerkki on pidetty sammaleesta vapaana. Kivessä ei havaittu hakkauksia.

Vanha rajamerkki erotti kruunun/valtionmaan ja Raivaluoman kylän maata vuoden 1805 ja myös vuoden 1852 valtionmaakartassa. Rajamerkki oli myöhemmin Karvian ja Parkanon pitäjänrajan taitteen merkinä vuoden 1895 pitäjänkartassa. Vuoden 1900 Parkanon pitäjänkartassa taitetta ei enää ole. Vuoden 1959 peruskartassa se ei ole enää edes kiinteistön rajalla, kuten ei nykyäänkään.

Rajamerkin välittömään läheisyyteen ei ole esitetty muuttuvaa maankäyttöä.

Mustasaaren rajamerkki. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin aineisto 2023.

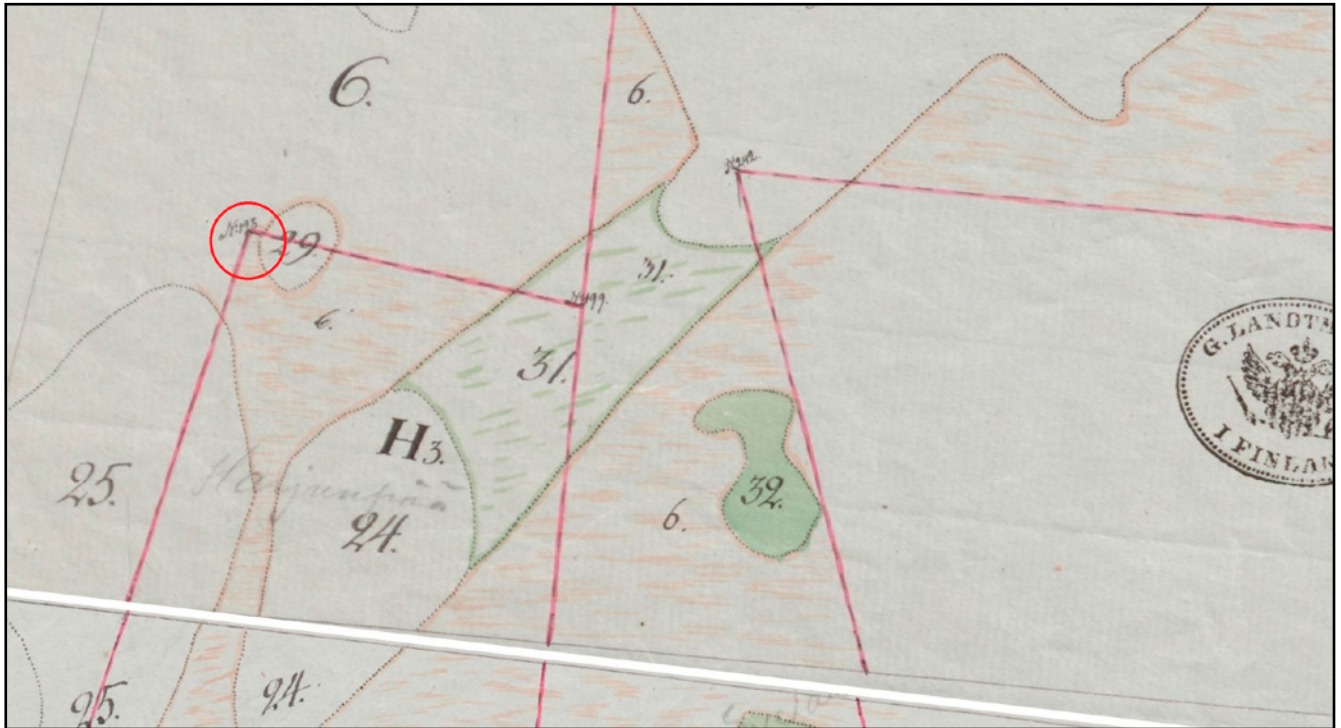

Kuva 5. Rajamerkki Mustasaassa. Kiven päässä näkyy lohkeama. Lännestä.

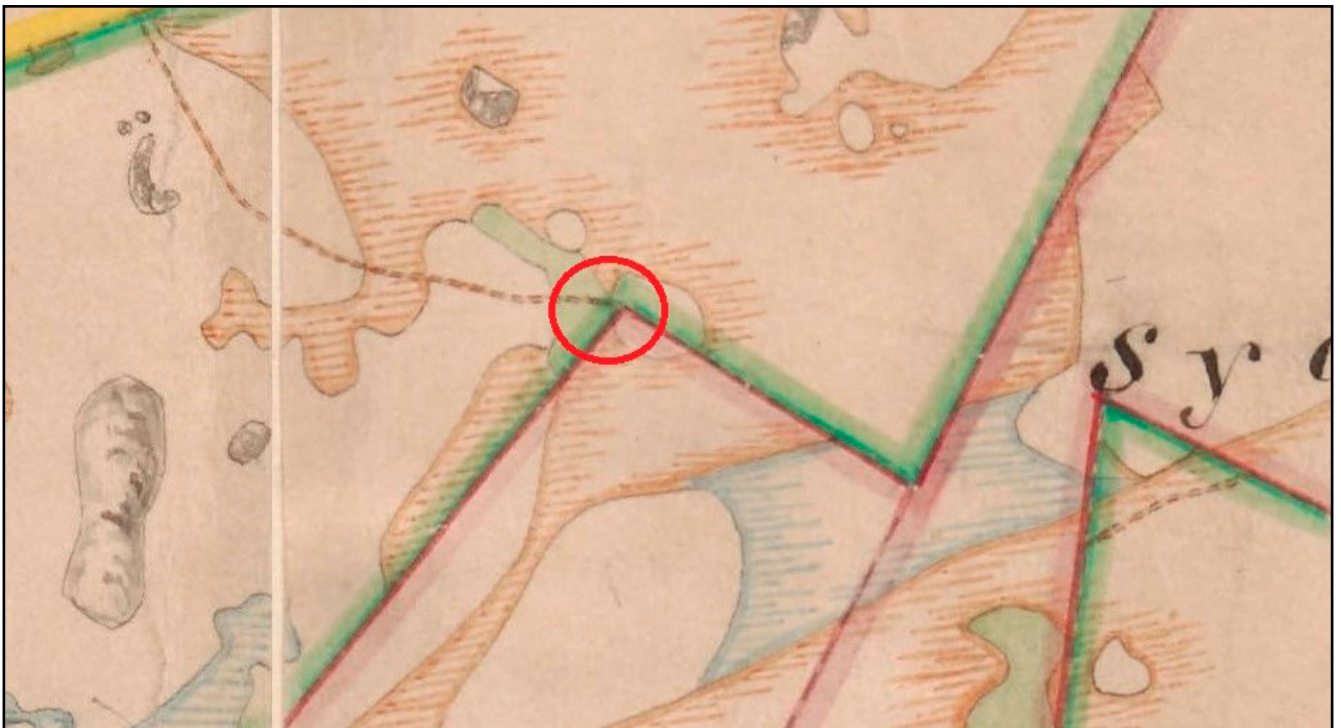
Kuva 6. Mustasaaren metsämäen siluetti kuvan oikealla puolella. Luoteesta.

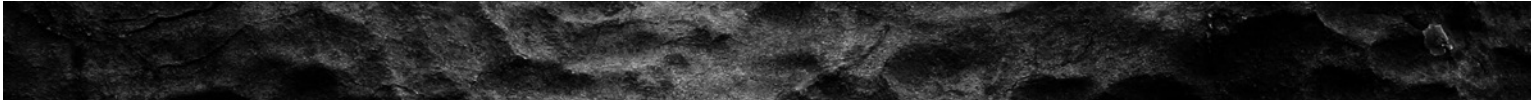

Kuva 7. Mustasaaren rajamerkki ympyröitynä vuoden 1805 kruununmaakartalla.
Kartta: Kansallisarkisto.

Kuva 8. Mustasaaren rajamerkki ympyröitynä vuoden 1900 pitäjänkartalla (2211 06, 2211 03+02).
Kartta: Kansallisarkisto.

Santtu Ahlman
Toimitusjohtaja
Ahlman Group Oy

